

CENTAR ZA REGIONALNE AKTIVNOST
PROGRAMA PRIORITETNIH AKCIJA

Mediterranean
Action Plan
Barcelona
Convention

MEDITERANSKI AKCIJSKI PLAN
PROGRAM UN-a ZA OKOLIŠ

Izvešće o poslovanju Centra za regionalne aktivnosti (PAP/RAC) u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2021. godine

Split, prosinac 2021.

SADRŽAJ

1. HRVATSKA SASTAVNICA
 - 1.1 Upravno vijeće
 - 1.2 Suradnja s obalnim županijama

2. MEDITERANSKI AKCIJSKI PLAN
 - 2.1 MAP-ovi programi upravljanja obalnim područjima (MAP CAMPs)
 - 2.2 Edukacijske aktivnosti o IUOP-u: „MedOpen“
 - 2.3 Proslava „Dana obale“
 - 2.4 Integralni program monitoringa i procjene stanja okoliša (IMAP)
 - 2.5 Prostorno planiranje mora
 - 2.6 Internetska stranica

3. OSTALI PROJEKTI ZA PROVEDBU PROTOKOLA O IUOP-U
 - 3.1 ADRIADAPT
 - 3.2 MAVVA
 - 3.3 GEF MedProgramme
 - 3.4 Sudjelovanje u aktivnostima ostalih mediteranskih organizacija

1 HRVATSKA SASTAVNICA

1.1 Upravno vijeće

Tijekom 2021. godine Upravno održalo je jednu sjednicu, i to 29. listopada. Ravnateljica je kratko podnijela izvješće o provedbi programa rada u 2021. godini te je usvojen 1. rebalans financijskog plana Centra za 2021. Detaljno je raspravljena i tema statusa Centra i potrebe da ga se regulira novim ugovorom o domaćinstvu između RH i UNEP-a.

Druga sjednica sazvana je za 23. prosinca s ciljem usvajanja zapisnika s 8. sjednice UV, Izvješća ravnateljice o poslovanju Centra u 2021.g., Godišnjeg programa rada za 2022.g., 2. rebalansa financijskog plana Centra za 2021.g. i Financijskog plana Centra za 2022.g.

1.2 Suradnja s obalnim županijama

Nastavljena je uspješna suradnja sa Šibensko-kninskom županijom (ŠKŽ) i Splitsko-dalmatinskom županijom (SDŽ) te je započeta suradnja s Primorsko-goranskom županijom (PGŽ) na izradi obalnog plana:

- Kao dio provedbe Obalnog plana ŠKŽ donesenog 2016. godine, Centar je sudjelovao u aktivnostima koje se odnose na utvrđivanje optimalnih adaptacijskih opcija za grad Vodice, sve u sklopu EU projekta ADRIADAPT u kojem su Centar, ŠKŽ i Grad Vodice bili partneri (više o projektu ADRIADAPT u poglavlju 2).
- U 2021. godini dovršen je i na županijskoj skupštini jednoglasno usvojen Obalni plan Splitsko-dalmatinske županije (SDŽ), koji vodi županijski Odjel za turizam i pomorstvo. Centar je dao svoj doprinos kroz komentare na izrađene podloge i sudjelovanje na radionicama, a ravnateljica Centra postala je članicom savjetodavnog tijela za provedbu plana, čiji je prvi sastanak održan 17. prosinca 2021.
- I Primorsko-goranska županija (PGŽ) je u 2021. godini započela s izradom sličnog plana. Centar je pomogao u izradi projektnog zadatka.

2 MEDITERANSKI AKCIJSKI PLAN (MAP)

Program rada i proračun Centra u okviru MAP-a za razdoblje od siječnja do prosinca 2021. godine usvojeni su od strane zemalja potpisnica Barcelonske konvencije o zaštiti Sredozemlja od zagađivanja, na sastanku u prosincu 2019. godine.

2.1 MAP-ovi programi upravljanja obalnim područjima (MAP CAMP)

U okviru MAP-ova programa upravljanja obalnim područjima (MAP CAMs) Centar je zadužen za koordinaciju aktivnosti svih sastavnica MAP-a, u suradnji s Koordinacijskom jedinicom u Ateni. U suradnji s ostalim MAP-ovim centrima i nadležnim nacionalnim institucijama, u tijeku je provedba nove generacije CAMP-ova, čiji je cilj promidžba interakcije mora i kopna, kao i prekogranična suradnja na zajedničkim okolišnim pitanjima (<https://iczmplatform.org/page/camp-projects>).

CAMP Bosna i Hercegovina

Krajem 2020. godine otpočela je provedba CAMP projekta u Bosni i Hercegovini, usmjerenog prema prioritetnim problemima relativno kratke nacionalne obale i uspostavi institucionalnog mehanizma za IUOP, izradu prijedloga za monitoring morskog i obalnog okoliša, popis morskih staništa i zaštićenih područja, izradu nacionalnog plana intervencija u kriznim situacijama, studiju za potrebe razvoja održivog turizma, uspostavu sustava upravljanja podacima, i prijedlog mjera za prilagodbu na klimatske promjene. Projekt prati niz aktivnosti za stručno osposobljavanje i podizanje svijesti.

U 2021. godini, pod vodstvom Centra je dovršena studija o održivom turizmu u općini Neum i zaleđu, kao i studija utjecaja klimatskih promjena na obalno područje. U rujnu je održana radionica s nacionalnim i lokalnim dionicima, na kojoj su studije predstavljene i dopunjene.

Na dan proslave Mediteranskog dana obale, 25. rujna, po prvi put su organizirane prigodne aktivnosti i u Neumu: stručno predavanje o bogatstvu podmorja malostonskog zaljeva, izlaganja srednjoškolaca o potrebi zaštite okoliša, zabavni program koji su izveli polaznici vrtića i lokalne mažoretkinje. Ideja je da se ovakve aktivnosti nastave i u idućim godinama.

CAMP Italija-Albanija

U ožujku 2021. Centar je u ime UNEP/MAP-a potpisao s nadležnim ministarstvima Albanije i Italije sporazum o provedbi prekograničnog CAMP projekta za područje Otranta. Angažirani su nacionalni koordinatori u obje zemlje te je razrađen detaljni program rada za dvije godine. Održan je i niz sastanaka na lokalnoj razini (u regijama Apulija u Italiji i Vlora u Albaniji), kao i prvi zajednički sastanak. Iako je bilo predviđeno da se sastanak održi uživo u Tirani, zbog uvedenih Covid mjera u Italiji moralo se odustati te je sastanak organiziran online 1. prosinca 2021.

CAMP Cipar-Izrael

Pandemija Covid-19 usporila je interne konzultacije nadležnih ministarstava u obje zemlje pa time i potpisivanje sporazuma o provedbi CAMP-a. Izraelski kolege ipak su uspjeli proceduru privesti kraju pa je na Birou MAP-a odlučeno da projekt u toj zemlji počne čim prije, s time da će se Cipar pridružiti kad se za to steknu uvjeti.

Odmah po potpisivanju sporazuma između Izraela i Centra, u studenome 2021., detaljno je razrađen plan rada i pripremljen tender za odabir nacionalnog koordinatora koji će dužnost preuzeti iduće godine.

2.2 Edukacijske aktivnosti o IUOP-u: „MedOpen“

Kao i prethodnih godina, osnovni „MedOpen“ tečaj (<https://iczmplatform.org/page/med-open>) dostupan je online tijekom cijele godine na engleskom, francuskom i talijanskom jeziku, a održan je i četveromjesečni napredni tečaj za studente Fakulteta za znanost i tehnologiju iz Al Hoceime (Maroko).

Iako je tim nastavnika ostao isti, mnogo je novosti od kojih je najvažnija nova, za korištenje lakša tehnička platforma, što je omogućilo bolju interakciju kako između profesora i studenta tako i među studentima.

Zbog zdravstvene situacije prouzročene pandemijom COVID-19, tim „MedOpen“-a suočio se s problemom motiviranja studenata. Da bi tečaj učinili dinamičnijim u odsustvu direktnog kontakta između nastavnika i studenata, „MedOpen“ tim odlučio je uspostaviti tjedne sastanke za sve nastavnike i studente na Webex platformi. Ovi sastanci održavali su se svaki tjedan između 5. i 12. tjedna tečaja. To je, ne samo omogućilo studentima da bolje usvoje gradivo, već im je pružilo bolji uvid u stanje okoliša i IUOP. I studenti i profesori izrazili su svoje zadovoljstvo ovom inicijativom.

2.3 Proslava „Dana obale“

Kao i 2020. i ove godine bilo je planirano da se središnja regionalna proslava „Mediteranskog dana obale“ održi na Malti. No, zbog pandemije COVID-19 ponovo je morala biti otkazana. Umjesto toga, organizirana je virtualna proslava. U suradnji s Koordinacijskom jedinicom UNEP/MAP-a i Centrom INFO/RAC održan je webinar na temu urbanizacije obale i održivog turizma u post-Covid periodu te je uspostavljena posebna web stranica sa sadržajima za sve društvene i dobne skupine. Stranica je dostupna na: <https://coastday.net/>

Mnoge zemlje i organizacije su se pridružile sa svojim lokalnim proslavama, a Centar im je dao podršku kroz online javljanje i promidžbeni materijal:

- Uz podršku DG Mare, EU koalicija za ocean je organizirala svoj Festival znanja na kojem su prezentirane aktivnosti koje se provode na Mediteranu;
- U sklopu tradicionalnog sajma u Ferari (Italija), 24. rujna bio je posvećen tehnologijama koje se odnose na zaštitu obale i upravljanje lučicama. Sudjelovali su predstavnici talijanskih ministarstava, regija, lučkih uprava i privatnog sektora;
- Međunarodni centar za komparativno pravo o okolišu organizirao je 25. rujna webinar na temu uspostavljanja učinkovitog pravnog sustava u službi zaštite mediteranskog mora i zaustavljanja zagađenja plastičnim otpadom;
- Grad Neum organizirao je lokalnu proslavu o okviru CAMP-a: stručne radionice, predavanja, zabavni program;
- U području Ghar El Melh u Tunisu organizirana je radionica na kojoj je prezentiran plan razvoja održivog turizma, uz niz edukativnih i promidžbenih aktivnosti;
- Na Cipru je Dan obale obilježen u organizaciji nevladine organizacije „AKTI“ i Odjela za okoliš Ministarstva poljoprivrede, prirodnih resursa i okoliša: fokus je bio na čišćenju podmorja od otpada i edukativnim radionicama za djecu.

2.4 Integralni program monitoringa i procjene stanja okoliša (IMAP)

Centar je zadužen za Integralni program monitoringa i procjene stanja okoliša (IMAP) u dijelu koji se odnosi na obalne deskriptore. U tom kontekstu je pružao podršku u provedbi nacionalnih monitoringa u zemljama Sredozemlja s ciljem prikupljanja podataka za pripremu UNEP/MAP-ova izvještaja o stanju okoliša (QSR 2023) i izvještavanja o stanju obalnih područja.

Posebnu ulogu u provedbi IMAP-a i povezivanju deskriptora s prostornim planiranjem mora odigrao je projekt GEF-Adriatic, punog naziva „Primjena ekosustavnog pristupa na Jadranu kroz prostorno planiranje mora“, financiran je od strane UNEP/GEF-a. U 2021.godini dovršeni su nacionalni programi praćenja stanja morskog i obalnog okoliša u Albaniji i Crnoj Gori, kao i plan namjene mora u Crnoj Gori. Održan je cijeli niz online radionica, a završnu konferenciju ipak je bilo moguće održati uživo u Herceg Novom, 28. lipnja 2021., uz sudjelovanje predstavnika crnogorskog Ministarstva ekologije, prostornog uređenja i urbanizma, albanskog Ministarstva turizma i okoliša, lokalnih dionika i nadležnih UNEP/MAP-ovih tijela.

Sastanak koordinacijskog tijela (CORMON) za obalni klaster IMAP-a održan je online 25. studenoga 2021., uz sudjelovanje službenih predstavnika 16 mediteranskih zemalja. Glavni ciljevi sastanka bili su: razmotriti i usvojiti smjernice za obalni deskriptor 16; prezentirati prijedlog metodologije za predloženi deskriptor 25 o biljnom pokrovu; prezentirati strukturu budućeg UNEP/MAP-ova izvještaja „Quality Status Report 2023“.

2.5 Prostorno planiranje mora

Najznačajniji rezultati u ovoj skupini tematskih aktivnosti su:

- U sklopu GEF Adriatic projekta izrađen je plan namjene mora za crnogorske teritorijalne vode;
- Izrađen je interaktivni set alata (toolbox) za prostorno planiranje mora, koji će uskoro biti dostupan kroz PAP/RAC-ovu platformu za IUOP;
- Održan je online tečaj o prostornom planiranju mora. Tečaj je započeo uvodnim prezentacijama 17. studenoga 2021., da bi se nastavio kroz individualni rad u sklopu tečaja „MedOpen“ i završio dvodnevnom radionicom 14. i 15. prosinca. Sudjelovalo je 50-tak predstavnika iz svih mediteranskih zemalja.

2.6 Internetska stranica

Internetska stranica Centra redovito se ažurira (<https://paprac.org/>). Za ovogodišnji „Mediterranski dan obale“ uspostavljena je posebna stranica u suradnji sa INFO/RAC-om (<https://coastday.net/>).

3 OSTALI PROJEKTI ZA PROVEDBU PROTOKOLA O IUOP-U

Centar je pružao tehničku pomoć zemljama-članicama u provedbi Protokola o IUOP-u, posebno u odnosu na nove izazove, kao što su prostorno planiranje mora i klimatske promjene.

3.1 ADRIADAPT

ADRIADAPT – informacijska platforma o otpornosti na klimatske promjene za jadranske lokalne zajednice – je Interreg CBC Italy-Croatia projekt započet 2019.g. Centar je bio partner u projektu, a iz Hrvatske još su sudjelovale ŠKŽ, Grad Vodice, DHMZ i udruga DOOR. Iz Italije je sudjelovalo nekoliko gradova te Fakultet arhitekture i urbanizma iz Venecije. Cilj projekta bio je napraviti Internet platformu s informacijama za podršku jadranskim gradovima u jačanju otpornosti na klimatske promjene.

Tijekom 2021. Centar je dovršio Smjernice za uključivanje prilagodbe na klimatske promjene u sustave upravljanja obalom Jadrana i Priručnik za jačanje otpornosti. Dovršen je set opcija prilagodbe na klimatske promjene: opisi 50-tak opcija za prilagodbu iz domena društvenih, prirodnih i inženjerskih rješenja, kao i 10-tak slučajeva dobre prakse koji ilustriraju korištenje opcija prilagodbe uneseni su na projektnu platformu (<https://www.italy-croatia.eu/web/adriadapt>).

Nastavljen je i rad na pripremi ulaznih studija za morsko planiranje prostora u ŠKŽ. U okviru ovog pilot projekta pripremljena je i metodologija za analizu utjecaja klimatskih promjena, posebice poplava, na kakvoću mora, kao i metodologija za izradu katastra obalne infrastrukture, kao i sam katastar u onolikom obimu koliko je bilo dostupnih podataka. Ovaj katastar pripremljen je kao podloga za upravljanje uskim obalnim pojasom ŠKŽ. Nalazi studije biti će integrirani u Akcijski plan za provedbu „obalnog plana“ ŠKŽ. Time će Akcijski plan biti revidiran, te ponuđen na usvajanje Županijskom odboru za upravljanje morskim i obalnim područjem.

3.2 MAVA

Od pet projekata o degradaciji obalnih močvarnih područja financiranih od strane Fondacije MAVA u kojima je Centar bio partner, u 2021. je dovršen projekt zaštite i održivog razvoja obalnog močvarnog područja velike ekološke vrijednosti u Ghar El Melh u Tunisu, koji je kasnio zbog nemogućnosti rada uslijed Covid-19 pandemije.

U 2021. godini ugovorena je i druga faza ovog projekta, kojom će se financirati konkretne aktivnosti u području delte rijeke Bojane u Albaniji te izrada prijedloga inovativnih razvojnih projekata za područje Ghar El Melh u Tunisu. Krajem godine raspisan je natječaj za aktivnosti u Albaniji.

3.3 GEF MedProgramme

Ugovori za GEF MedProgramme – veliki paket aktivnosti u koje su uključene sve sastavnice UNEP/MAPA i zemlje juga Mediterana – potpisani su u početkom godine. Centar je zadužen za provedbu podprojekta 2.1 koji se odnosi na IUOP.

Održan je niz online koordinacijskih sastanaka sa svim ostalim partnerima u pod-projektu, kao i posebni sastanci s marokanskim nacionalnim i regionalnim partnerima radi početka izrade obalnog plana za regiju Tanger-Tetouan-Al Hoceima. Početna konferencija i prva participativna radionica bile su zakazane

za 16. prosinca u Tetouanu, ali su morale biti odgođene jer je Maroko zatvorio granice zbog Covid pandemije.

Nasuprot tome, bilo je moguće održati početnu konferenciju i pravu radionicu o obalnom planu Boke Kotorske. Održana je u Tivtu, 3. prosinca 2021., uz sudjelovanje 50-tak dionika s nacionalne i lokalne razine, koji su pokazali izuzetno zanimanje za plan te identificirali velike teme kojima će se plan baviti: održiva ekonomija s naglaskom na turizam i poljoprivredu, razvoj infrastrukture, klimatske promjene, governance i edukacija.

3.4 Sudjelovanje u aktivnostima ostalih mediteranskih organizacija

Osim aktivnosti koje proizlaze iz Plana rada Centra, djelatnici su sudjelovali u aktivnostima drugih, partnerskih institucija, kako domaćih tako i međunarodnih.

Među ostalim, održali su i niz predavanja i prezentacija za studente hrvatskih sveučilišta:

- Predavanje o IUOP-u i izazovima klimatskih promjena za studente Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Splitu (16. svibnja 2021.);
- Predavanje za studente Sveučilišnog odjela za studije mora Sveučilišta u Splitu: IUOP i klimatske promjene (12. studenoga 2021.);
- Predavanje o klimatskim promjenama za studente Sveučilišta Sjever iz Zagreba (Graditeljstvo) i Studija inženjerstva zaštite okoliša Geotehničkog fakulteta u Varaždinu (online, 4. studenoga 2021.).

Centar je sudjelovao i doprinio predavanjima i prezentacijama brojnim sastancima, seminarima i radionicama organiziranim uglavnom online zbog pandemije COVID-19. Neki od važnijih su:

- Međunarodni sastanak pregovarača o post-2020 okviru za zaštitu biološke raznolikosti, održan online 6. i 7. travnja 2021., u organizaciji francuskog Instituta za održivi razvoj i međunarodne odnose (IDDRI);
- Međunarodni simpozij o obalnim područjima u organizaciji Sveučilišta u Sevilji, održan online od 3. do 5. svibnja 2021.;
- Prva međunarodna konferencija o vodi, zaštiti okoliša i održivom razvoju, održana 17. i 18. svibnja 2021. u Tirani, u organizaciji Akademije znanosti Republike Albanije;
- Prezentacija Nacionalne IUOP strategije Tunisa, u organizaciji Nacionalne obalne agencije (APAL) i UNDP-a (online, 16. lipnja 2021.);
- Radionica o obalnim područjima i izazovima klimatskih promjena u okviru ECOMONDO sajma u Riminiju, (26. listopada 2021.)
- EUSAIR tjedan posvećen mediteranskoj obali i makro-regionalnim strategijama (online, 9.-11. i 22.-23. studenoga 2021.).